
 Personálie

Plukovník Bohumil Bičiště, příslušník 1. čs. armádního sboru v SSSR

Jiří Klůc

Mezi příslušníky tzv. Východní skupiny československé armády v zahraničí, kteří přijeli v únoru 1942 do příuralského městečka Buzuluk, aby se stali personálním základem vznikajících československých vojenských jednotek v Sovětském svazu, bylo celkem 88 osob. Mezi nimi bylo i 25 důstojníků, z nichž většina po druhé světové válce dosáhla významných funkcí v československé armádě. Někteří z nich ale bohužel zůstali ve stínu slavnějších „kolegů“, kteří prošli již nasazením u Sokolova, a dnes jejich jména téměř vymizela z československých dějin. Jednalo se i o důstojníka Bohumila Bičiště, rodáka z Chrudimi.

Plukovník Bohumil Bičiště se narodil 23. července 1912 v Chrudimi do české rodiny Karla Bičiště (1897 - ?), poštovního úředníka původem z Hradce Králové, a jeho manželky Boženy, za svobodna Budínské (1894-?), původem z Chrudimi. Po konci první světové války se celá rodina přestěhovala z Chrudimi do Prahy, kde malý Bohumil vychodil obecnou školu. Následně nastoupil na reálné gymnázium, po jednom roce ale studium přerušil a přestoupil na měšťanku. V roce 1927 potom nastoupil na Obchodní akademii v Praze-Karlín, kde v červnu 1933 složil v českém jazyce maturitní zkoušku.

Po vystudování střední školy byl krátce bez zaměstnání a k Novému roku 1934 nastoupil na pozici volontéra do letecké továrny Letov v Praze na Letňanech. Zde pracoval do července 1934, než se dostavil k odvodu a vojenské prezenční službě. Tu nastoupil k 5. pěšímu pluku v Praze a ještě tentýž měsíc byl poslán k 28. pěšímu pluku do školy na důstojníky pěchoty v záloze, kterou absolvoval v únoru 1935. O půl roku později se pak v rámci zaměření na konkrétní specializaci stal frekventantem školy na důstojníky hospodářské správní služby v záloze v Praze-Dejvicích.

V tehdejším rozhodování o budoucím povolání ho výrazně ovlivnil postoj jeho strýce, legionáře z první světové války a plukovníka československé armády Adolfa Bičiště

(25. 8. 1889 - 26. 12. 1966). Ten jako velitel roty 25. zeměbranceckého pluku zběhl z rousko-uherské armády do ruského zajetí, kde se přihlásil do československých legií. V Oděse byl zařazen do 3. srbského dobrovolnického pluku, s nímž se pak účastnil bojů v dnešním Moldavsku či rumunské Dobrudži. V roce 1917 se po návratu do Ruska stal velitelem 4. roty u 5. čs. střeleckého pluku, na jaře 1918 převzal velení kulometné roty Maxim a krátce rovněž předsedal plukovnímu soudu. Boje proti bolševikům na Sibiři prodělal v čele jízdní rozvědky pluku, ale ještě v říjnu 1918 byl postaven do čela stanice Mandžurie. Jejím velitelem zůstal půl roku, než získal funkci důvěrníka vlády ČSR v Mandžusku. V září 1920 odplul do vlasti a v prvorepublikové armádě se rozhodl stát důstojníkem z povolání. V letech 1921 - 1929 tak působil jako právní referent vojenského oddělení ministerského prezidia, rok byl ředitelem kurzu pro velitele vojskových těles a od roku 1932, již v hodnosti plukovníka, se stal přednostou 1. oddělení ministerstva národní obrany. Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava se zapojil do domácího odboje. Spoluzaložil ilegální vojenskou skupinu Sázava, v rámci které financoval přechody ohrožených osob přes hranice, zároveň zpravodajsky pracoval pro generála Aloise Eliáše, předsedu protektorátní vlády. Po jeho zatčení se z odbojové sítě stáhl. V květnu 1945 při povstání pražského lidu velel oblastem Hanspaulky a Bořislavky. Po druhé světové válce sloužil několik let na generálním štábu a pensionován byl krátce po komunistickém převratu. Je autorem řady článků z dějin čs. legií, překládal knihy z ruštiny a patří k průkopníkům vojenského zákonodárství v meziválečném Československu.

Bohumil Bičíště se v lednu 1936 rozhodl pro kariéru důstojníka z povolání. Od března do září 1936 proto opět v Dejvicích absolvoval ještě kurz pro důstojníky hospodářské správní služby z povolání. Mezitím byl k 1. dubnu 1936 povýšen na podporučíka a k 1. říjnu 1936 na poručíka. V následujících dvou letech potom sloužil na Podkarpatské Rusi u 45. pěšího pluku v Chustu, kde se přeškoloval na důstojníka pěchoty. Současně působil ve funkci velitele čety a později i roty.

V únoru 1939 byl přemístěn k 110. dělostřeleckému pluku v Žilině a ustanoven proviantním důstojníkem. Již o měsíc později byl vyhlášen samostatný Slovenský štát a naprostá většina příslušníků československé armády české národnosti nacházející se na jeho území byla odeslána zpět do českých zemí a propuštěna z armády.

Bičíště se vrátil zpátky k rodičům do Dejvic a zapojil se do ilegální činnosti Obrany národa Šárka - Bílá Hora, vedené podplukovníkem dělostřelectva Josefem Mašínem a podplukovníkem dělostřelectva Josefem Balabánem, tedy budoucími členy proslulé skupiny „Tři králové“. Jak už podle názvu vyplývá, skupina operovala na území dnešních částí Prahy – Bílé Hory a Šárky a podílela se na získávání vojenského materiálu, který následně ukrývala na zahradě jednoho z dalších členů skupiny Matěje Foubíka. Jednalo se o zbraně a munici z ruzyňských kasáren, kde byl dislokovaný 1. dělostřelecký pluk, kterému velel právě pplk. Josef Mašín.

Mašín se s německou okupací nesmířil. Rozhodl se neuposlechnout rozkaz ke kapitulaci s úmyslem se bránit, a před příchodem okupačních jednotek zničit plukovní skladiště. Nadřízenými byl však suspendován a ihned mu byl zakázán přístup do kasáren. I přesto se rozhodl Mašín organizovat převozy stovek kusů zbraní, které by následně byly k dispozici domácímu odboji.

Kromě Mašina, Balabána a Foubíka byli ve skupině ON Bílá Hora – Šárka zapojeni další bývalí českoslovenští legionáři z první světové války; Ladislav Starosta s Josefem Douděrou, dále Alois Starý, Josef Chrudimský a Jaroslav Tachecí.

Starosta vlastnil nákladní automobil, kterým rozvážel potraviny a zároveň i přepravoval zbraně. Ty byly zakonzervovány a v bednách ukrývány do předem vykopané jámy.

Počátkem července 1939 bylo na organizaci podáno udání gestapu o ukrývání vojenské výzbroje v zahradním domku Matěje Foubíka ve Stodůlkách. Gestapo podniklo opatření k dopadení odbojářů, a za tímto účelem provádělo opětovné domovní prohlídky u osob uvedených v udání, hledalo ukryté zbraně. Nic ale nalezeno nebylo. Členové skupiny Foubík, Douděra a Starosta byli varováni před zatčením a odvedeni pplk. Balabánem do bezpečí. Celý útěk a přechod státní hranice do Polska organizoval právě Bohumil Bičiště, který se podílel i na útěku dalších odbojářů, z nichž nejznámější byl patrně pozdější armádní generál Jan Satorie¹.

V polovině července vyhlásilo gestapo pátrání i po dalších členech odbojové skupiny, a tak Tachecí s Chrudimským opět za pomoci Bičiště utekli do Polska. Podle výpovědi se tak stalo 21. července 1939 u Damaslavic na Ostravsku. Všichni členové skupiny se v Krakově přihlásili do Polského legionu. Bohumil Bičiště 25. července obdržel evidenční číslo 1172.

V Polsku se v rámci organizované vojenské skupiny v Malých Bronowicích stal velitelem pěší roty. Tuto funkci později zastával i při internaci skupiny v Sovětském svazu.

V únoru 1942 byl jako jeden ze zakládajících členů československé vojenské jednotky v SSSR odveden v Buzuluku. V rámci této jednotky zastával do června 1942 post proviantního důstojníka, následně byl jeden měsíc velitelem roty a od července do listopadu 1942 osvětovým důstojníkem u 1. a 3. roty 1. čs. samostatného polního praporu v SSSR. Měsíc před odjezdem na frontu byl jmenován zástupcem velitele 3. roty, bojů u Sokolova se ale nezúčastnil, protože byl opět přemístěn k náhradnímu pluku.

Při reorganizaci jednotek na 1. čs. samostatnou brigádu byl již coby kapitán (na nadporučíka povýšen 28. října 1941 a na kapitána 28. října 1942) jmenován velitelem 2. roty 2. polního praporu. Několikrát se vyznamenal v dalších bojích u Kyjeva i na Pravobřežní Ukrajině, za což byl vyznamenán Československými válečným křížem 1939 i Čs. medailí Za chrabrost před nepřítelem. *„Dne 5. listopadu 1943 v době nástupu na Kyjev skvělým příkladem strhl rotu kupředu, úspěšně velel rotě, která jeho zásluhou zabila 65 důstojníků a vojáků nepřítele, dobyla obrněná postavení, pět těžkých kulometů, tři lehké kulomety a splnila daný úkol. Při útoku na Rudu v husté nepřátelské palbě vedl odvážně svoji rotu a přes těžké ztráty vnikl se svoji rotou jako první do vesnice. Tak umožnil postup sousedním jednotkám. V bojích u Ostrožan se svojí rotou zabraňoval nepříteli přechod přes říčku, odrážel veškeré pokusy o přechod, podporoval svými prostředky vlastní útočné akce a dodával cenné zprávy o nepříteli.“*

V dubnu 1944 byl po vzniku 1. čs. armádního sboru ustanoven do funkce náčelníka operačního oddělení 1. čs. samostatné tankové brigády a o měsíc později byl povýšen na štábního kapitána. S tankovou brigádou prodělal těžké bitvy na Dukle i v Ostravsko-opavské operaci, a po dalším povýšení na majora počátkem května 1945, došel do Prahy.

¹ KLÚC, J.: Charkovský masakr. Údálosti z března 1943 v Charkově. (rukopis), s. 46-59.

V nově osvobozeném Československu se rozhodl zůstat vojákem z povolání a až do září 1945 sloužil na stejné pozici u tankové brigády. Poté byl krátce dva měsíce zástupcem velitele 11. tankové brigády ve Voticích a od listopadu 1945 do června 1946 osvětovým důstojníkem 1. tankové brigády ve Vysokém Mýtě. Následně se stal velitelem instrukčního praporu tankového učiliště v Milovicích, v březnu 1947 byl převelen do Žatce na post velitele tankového praporu 21. tankové brigády.

Další přestěhování celé rodiny i s malým dítětem přišlo o dva roky později v dubnu 1949. Tehdy byl přeložen do Šternberku na post velitele týlu 12. tankové brigády. Tehdy již podplukovník Bičíště si stěžoval svým nadřízeným na nízkou důstojnickou funkci s ohledem na válečné zkušenosti a spoluúčast na vzniku tankových vojsk v SSSR od jara 1944. Kádrová hodnocení nicméně válečnému hrdinovi vytýkala řadu nedostatků, především v politických oblastech: „*Politicky zůstává na průměrných teoretických znalostech, z čehož plyne i menší politická aktivita. Jeho poměr k Sovětskému svazu je upřímný, zná skutečnosti i přednosti Sovětské armády, protože sám v kolektivu sovětských vojáků žil.*

V práci není vytrvalý a rád přenáší své úkoly na podřízené. Dosud těží z akademického zdokonalovacího kurzu vyšších velitelů a z bojových zkušeností. Je zapomětlivý a pomaleji chápe. Při svých zkušenostech by mohl projevit větší iniciativu v práci a hlavně v praktickém vedení podřízených. Povahově je družný, sebekritický, projevuje snahu k zlepšení.“²

V listopadu 1950 byl Bičíště převelen do Milovic-Mladé, kde se stal zástupcem velitele 3. tankové divize pro věci technické. O necelý rok později v říjnu 1951 byl určen frekventantem akademického zdokonalovacího kurzu vyšších velitelů při Vojenské akademii v Praze. Po jeho absolvování v srpnu 1952 dostal nové místo coby zástupce velitele 5. mechanizované divize ve Slaném (od 9. 5. 1955 1. mechanizované divize). Rodina zde bydlela až do roku 1956 v domku na Třebízského ulici. Po povýšení do hodnosti plukovníka v červenci 1954 se s ním původně počítalo do funkce velitele mechanizované divize, své nadřízené nicméně během vojenské služby opět nepřesvědčil a oba velitelé divize v době působení ve Slaném, brig. gen. Hugo Ševčík i genmjr. Josef Hendrich, se vyjadřovali velmi kriticky:

„Ve funkci se neosvědčil. Má malé odborné vědomosti a velmi slabé znalosti bojové přípravy. Je třeba, aby podstatně zvýšil zájem o svůj odborný i politický růst, zvýšil náročnost nejen ke svým podřízeným, ale i sám k sobě a byl důslednějším v práci. Hodnoceného je třeba upozornit na to, že nezbaví-li se sklonu k pohodlnosti a nezvýší-li rázně zájem o bojovou přípravu, bude snižen ve funkci. Velitel divize musí být k němu náročnější.“³

Bičíště měl, podle sdělení jeho dcery, odjet na studia na Vojenské akademii K. J. Voršilova v Moskvě. Avšak těsně před odletem mu na letišti bylo sděleno, že do Sovětského svazu nepoletí. Naopak na tři měsíce zmizel a rodině nezanechal žádné zprávy. Další kádrové posudky pak Bičíštěho posuzovaly ještě kritičtěji:

„Obětovat ve prospěch svazu alespoň hodinu ze svého volna je pro něho těžko představitelné. Uložené úkoly plní průměrně bez jakékoliv vlastní iniciativy a ještě je s oblibou přenáší na podřízené. O tankové útvary v divizi málo pečuje, málo jim pomáhá a několi-krát, aby si usnadnil práci, o situaci těchto útvarů nezodpovědně informoval. Nedostatky,

² Služebně-politická charakteristika vypracovaná Hugo Ševčíkem dne 30. 12. 1952

³ Ibid

kteřé při kontrolách zjistí, neodstraňuje a ještě se snaží je omlouvat. Vše pramení z malé náročnosti. Odpovědné úkoly mu není možno svěřit.“⁴

Koncem září 1956 byl plk. Bičiště od jednotky ve Slaném přesunut do severních Čech, kde byl ustanoven velitelem výcvikového prostoru Mimoň.

V červenci 1967 plk. Bičiště dovršil věku 55 let, což znamenalo odchod do výslužby a předání funkce. Rodinná finanční situace jej však donutila požádat o prodloužení vojenské služby o jeden či dva roky, čemuž nakonec bylo vyhověno a do zálohy tak byl propuštěn až 30. září 1968. *„Se jmenovaným provedl 22. dubna 1968 pohovor velitel Západního vojenského okruhu genmjr. Procházka, kde mu vyhlásil návrh na propuštění do zálohy při splnění podmínek na přiznání starobního důchodu.“⁵*

V posledním měsíci své vojenské kariéry tak zažil obsazení vojenského výcvikového prostoru Sovětskou armádou. Stal se svědkem jednání mezi SSSR a ČSSR o rozmístění jaderných zbraní na území Československa. Objekt pro uložení jaderných hlavic byl v Ralsku dokončen právě v roce 1968.⁶ O tom, zda skutečně jaderné hlavice byly ve vojenském prostoru umístěny, neexistují žádné zpřístupněné záznamy. Právě Bičiště ale tuto skutečnost mohl coby pamětník znát...

Plukovník ve výslužbě Bohumil Bičiště žil po celý zbytek života se svou manželkou v rodném domku v Nádražní ulici v Mimoni. Zemřel 31. ledna 1994 ve věku nedožitých 82 let.

Vývoj důstojnických hodností:

- 4. 1936 podporučík
- 10. 1936 poručík
- 10. 1941 nadporučík
- 10. 1942 kapitán
- 5. 1944 štábní kapitán
- 5. 1945 major
- 3. 1948 podplukovník
- 7. 1954 plukovník

Vyznamenání plk. Bohumila Bičiště:

sovětský Řád Bohdana Chmelnického III. třídy, 3x Československý válečný kříž 1939 (za boje o Kyjev, Bílou Cerekev a Ostravu), Československá medaile Za chrabrost před nepřítelem (za boje o Žaškov), Československá vojenská medaile Za zásluhy I. stupně, Pamětní medaile československé armády v zahraničí se štítkem SSSR, sovětská medaile Za osvobození Prahy, Dukelská pamětní medaile, československý Řád rudé hvězdy (1955) a další.

⁴ Posudek velitele 1. mechanizované divize genmjr. Josefa Heindricha z prosince 1955.

⁵ Zápis o kádrovém pohovoru s plk. Bičištěm z 22. 4. 1968.

⁶ LUŇÁK, P. (ed.): *Plánování nemyslitelného: Československé válečné plány 1950–1990. Praha: Dokořán, 2008. s. 239–242.*

V československé vojenské jednotce v SSSR sloužila i manželka Bohumila Bičiště, Ludmila Matušková. Narodila se 4. srpna 1924 v Petřvaldě, okres rodiny do hornické rodiny Rudolfa Matuška a jeho manželky Viktorie, rozené Pašové. V roce 1929 se celá rodina přestěhovala na Donbas na dnešní východní Ukrajině, kde její otec získal zaměstnání v místních dolech. Ludmila zde v obci Stalino absolvovala desetiletku.

Po vypuknutí války mezi Německem a SSSR odjel otec se synem Rudolfem do Buzuluku, kde byli odvedeni 23. února 1942 a o půl roku později je následovala Ludmila s matkou.

V březnu 1943 v první bitvě Čechoslováků u Sokolova Rudolf Matušek coby samopalník padl, Ludmila se bojů zúčastnila jako ošetřovatelka u 3. roty. V pozdějších letech sloužila u stejných jednotek jako Bohumil Bičiště, za kterého se provdala 22. dubna 1944. Konec války ji zastihl v hodnosti podporučice ve funkci velitelky zdravotní čety 1. čs. samostatné tankové brigády. Po válce zůstala v domácnosti, zemřela 21. února 2005⁷.

Biografie byla sepsána na základě dostupných archivních pramenů (kmenových listů, kvalifikačních list a vojenských osobních spisů), uložených ve Vojenském historickém archive Bratislava a Vojenském ústředním archivu Praha.

⁷ KLÚČ, J.: Sokolovo. Ve stínu propagandy. Cheb: Svět křidel, 2016, s. 230.